

SLOVENSKI vestnik

Letnik XXVII.

Celovec, petek, 7. januar 1972

Štev. 1 (1538)

PREDSEDNIK ZSODR. FRANCI ZWITTER:

Z VEČJIM UPANJEM V NOVO LETO!

Odrpta vprašanja terjajo čimprejšnjo rešitev ob sodelovanju in v sporazumu z našo narodnostno skupnostjo

Spet stojimo v začetku novega leta in se sprašujemo, kaj nam bo prineslo: ali bodo uresničeni naši upi in naša pričakovanja, ali pa bo tudi novo leto leto razočaranja in nadaljnega neupoštevanja ter zapostavljanja naših upravičenih teženj?

Koroški Slovenci razumljivo stavljamo ta vprašanja v pogledu na našo narodnostno problematiko, na katere rešitev čakamo sedaj več kot 15 let.

Če naše vprašanje, kakor je pravilno in nujno, ne gledamo ločeno od ostalega dogajanja v svetu in doma, pa tokrat smemo z večjim upanjem in gotovimi pričakovanji gledati v novo leto. Ob pozitivnih premikih v svetovnem dogajanju ne smemo namreč prezreti splošnih prizadevanj za uresničitev evropske varnostne konference, katere poglobilni namen je odprava vseh dejanskih pa tudi morebitnih napetosti s ciljem zavarovanja obstoječih meja in s tem miru v Evropi.

Ta splošna želja po odstranitvi konfliktov, ki konkretno že kaže uspehe z boljšanjem odnosov med Sovjetsko zvezo in Poljsko na eni in Zvezno republiko Nemčijo na drugi strani ter v doseženih sporazumih med obema nemškima državama, je brez dvoma važen dejavnik tudi pri reševanju regionalnih in krajevnih nesoglasij. Tako je treba gledati tudi na doseženi sporazum med Italijo in našo državo glede južnotirolskega vprašanja, katera rešitev pomeni — kakor je poudaril tirolski deželni glavar Wallnöfer v svojem novoletnem govoru — „odločilen prelom v medsebojnih odnosih in primer, kako se da z dobro voljo in zaupanjem zmanjšati trdote meje in najti k skupnim nalogam“.

Ni nobenega vzroka, da ne bi v tej luči ocenjevali tudi zagotovila kanclerja dr. Kreiskega v govoru v Dobri vasi in v izjavi dopisniku „Dela“ ter izjavo deželnega glavarja Sime v koroškem deželnem zboru glede odprtih vprašanj naše narodnostne skupnosti, katerih rešitev z ozirom na absolutno večino iste stranke v deželi in državi, kar ne dovoljuje več nobenih izgovorov, si le lahko obetamo. To upanje je toliko bolj upravičeno po izvolitvi avstrijskega diplomata dr. Waldheima za glavnega tajnika OZN, ker si naša nevtralna država po tem izkazanem svetovnem priznanju nikakor ne more privoščiti, da ima na lastnem ozemlju še nerešena vprašanja narodnostnih skupnosti, ki ob nadaljnjem tako zamudnem reševanju — kakor so pokazala

li razni dogodki v minulem letu — lahko sprožijo neprijetne konflikte. Naši pogledi na mednarodni položaj, katerega del je tudi naše vprašanje, pa bi bili hudo pomanjkljivi in nepopolni, če ne bi vzeli v obzir tudi sosedne odnose med našo državo in Jugoslavijo in posebej med Koroško in Slovenijo. V novoletnih poslanicah sta tako koroški deželni glavar Sime kot predsednik izvršnega sveta SR Slovenije Kavčič ocenila te odnose kot pozitivne in vzpodbudne, oba pa sta se dotaknila tudi naše narodnostne skupnosti, ki da je in mora biti vedno prisoten dejavnik v teh odnosih in katere odrpta vprašanja terjajo čimprejšnjo rešitev. Predsednik Kavčič je še posebej omenil dogovorjeni uradni obisk predsednika jugoslovanske vlade Bijediča naši državi, ki bo brez dvoma prispeval k rešitvi še odprtih vprašanj med obema državama v korist nadaljnega pozitivnega razvoja medsebojnih odnosov.

Na osnovi takega trenutnega zunanje- in notranjepolitičnega položaja koroški Slovenci v novem letu brez dvoma smemo računati z učinkovitimi ukrepi v razreševanju problematike naše narodnostne skupnosti in v korist njene zaščite ter njenega polnopravnega razvoja.

Nerealno pa bi bilo, če bi ob začetku novega leta usmerili naše poglede zgolj na formalno jezikovno in narodnostno pravno plat našega vprašanja. Tretji koroški kulturni dnevi so opozorili na prav tako važno, če ne mogoče še bolj pereče vprašanje spremembe naše družbeno-gospodarske strukture in kot njene posledice tudi narodnostne strukture. Razčlenitev izsledkov družbeno-gospodarske in prostorske analize južne Koroške na primeru štirih vasi, ki jo je izvedel raziskovalni kolektiv naših študentov, narekuje potrebo temeljite preusmeritve ali vsaj drugačnega aktualnejšega akcentuiranja ciljev in metod našega kulturnega, gospodarskega in splošno-narodnostnega prizadevanja. To bo zato tudi glavni predmet razpravljanja in sklepanja prihodnjega občnega zbora ZSO v tem letu.

Če povežemo dognano družbeno-gospodarsko in prostorsko sliko našega ozemlja že z uradnimi načrti spremembe občinske strukture in šolskih lokacij, se nam vsiljujejo v novem letu naloge, ki jim bomo samo kos, če bomo pustili ob strani vse svetovnonazorne in politične razlike in nevarne politikantske spore.

Tu že danes dajati dokončne predloge je nemogoče, pač pa je

Deželni glavar Hans Sime:

Dvojezični krajevni napisi

SO PRAVICA MANJŠINE, ZAJAMČENA Z DRŽAVNO POGODBO IN USTREZA TEMELJNIM NAČELOM O ENAKOPRAVNOSTI

Po stari navadi je deželni glavar Sime tudi tokrat dal posebno novoletno izjavo za ljubljanski radio in televizijo. Govoril je o odnosih med Koroško in Slovenijo ter naglasil, da že sama zemljepisna lega prostora, v katerem se srečujejo Avstrija, Italija in Jugoslavija, obvezuje te države k medsebojnemu sodelovanju.

Posebej je deželni glavar Sime v svoji izjavi zavzel stališče tudi k vprašanju slovenske narodnostne skupnosti na Koroškem. „Zavedam se, je dejal, da nam pripada posebna naloga pri reševanju manjšinskih problemov. V zadnji razpravi v deželnem zboru sem skušal podati obračun našega dela na tem področju; poskušal sem napraviti bilanco in primerjati aktivo s pasivo.“ Po mnenju deželnega glavarja so ta prizadevanja deželne politike že rodila določene sadove. Omenil je razcvet kulturnega življenja med manjšino, gradnjo poslopja slovenske gimnazije v Celovcu in podelitev pravice javnosti slovenski kmetijski šoli.

„Moram pa ugotoviti,“ je potem poudaril deželni glavar Sime, „da je odprto še bistveno vprašanje dvojezičnih krajevnih napisov, za kar je treba najprej najti ustrezne kriterije, kajti številčno ugotavljanje manjšine Slovenci odklanjajo. Brez nadaljnega menim, da se nam bo v prihodnjih mesecih posrečilo najti ustrezno rešitev tega vprašanja, kar naj bi potem dunajska vlada uzakonila. Menim, da je to pravica manjšine, ki je zajamčena z državno pogodbo in ustreza temeljnemu načelom o enakopravnosti, kar naj pripomore k zaščiti in ugledu manjšine.“

Svojo izjavo je deželni glavar končal z željo, da bi prihodnje leto prineslo nadaljnje uspehe pri politiki sporazumevanja in da bi ljudje tu in onstran meje živeli v prepričanju, da samo taka politika lahko prispeva k mirnemu razvoju v našem skupnem prostoru Alpe-Jadran.

naša neodsvojljiva zahteva, da se brez sodelovanja in sporazuma z narodnostno skupnostjo in brez upoštevanja njenih življenjskih interesov tako pomembni posegi v njeno življenje in prostorsko nihanje ne smejo zgoditi, ker koroški Slovenci v interesu svojega lastnega razvoja ne moremo več mirno trpeti zapostavljanja in popolnega preziranja.

Naj končno usmerimo naš pogled še na nekatere pomembne dogodke v novem letu:

Te dni so pričeli z rušenjem nefunkcionalnih starih poslopij Zveze slovenskih zadrug v Celovcu in bo tekom leta sledila izgradnja novega zadružnega upravnega in denarnega zavoda, kar je bistveni pogoj za razvijanje učinkovite sodobne gospodarske aktivnosti v korist naše narodnostne skupnosti.

V aprilu bo minilo 30 let, ko so nad 300 naših družin pognali z rodne zemlje v pregnanstvo in je kmalu zatem sledil tudi začetek našega aktivnega odpora proti nacizmu. Teh dogodkov, ki so tako usodepolno posegli v naše narodno življenje, se bomo seveda spomnili, ne da bi obnavljali misli sovraštva in maščevanja, marveč da se znova zavemo etičnih vrednot narodne zvestobe, svobodoljubnosti in enakopravnosti, pa tudi potrebe mednarodne solidarnosti v boju za obrambo človekovih pravic.

Ne nazadnje pa naj se ob spominu na te tragične a junaške čase zavemo lastne moči, ki je ne predstavljajo dvomljive številke uradnih statistik, marveč edinole izpričani dokumenti naše življenjske volje.

Svetovna javnost obsodila ameriški napad

V zadnjih dneh starega leta si je Amerika spet enkrat privoščila „podvig“, ki je izzval ostro obsodbo v najširši mednarodni javnosti. Pod prelvezo ciničnega zagotovila, da gre za „obrambno akcijo“, so ameriška letala več dni neprenehoma odmetavala bombe nad ozemlje Severnega Vietnama. Svojo izrazito napadalno akcijo je Amerika predčasno končala šele na odločne proteste in zahteve ameriške in svetovne javnosti.

Večdnevno bombardiranje severnovietnamskega ozemlja je povzročilo veliko škodo zlasti med civilnim prebivalstvom. Med drugim je bila porušena tudi komaj dograjena bolnišnica v mestu Tanh Hoa, ki so jo ameriška letala že enkrat porušila leta 1968. Tokratni napad je povzročil tudi smrt več bolnikov, kajti bombniki so spustili svoj smrtonosni tovar ravno v trenutku, ko so bili bolniki pri obedu.

Severni Vietnam je na novi piraški napad ameriškega letalstva odgovoril s splošno mobilizacijo prebivalstva v boju proti napadalcu. Širom po svetu in tudi v Ameriki pa so ponovno bombardiranje označili kot zločin in „blazno norost“ ter zahtevali, da se mora Amerika odpovedati svoji politični sili.

Obraz šovinizma in fašizma je povsod enako ostuden

V zadnjem času se je v Italiji in še posebej na Tržaškem močno povečala dejavnost fašističnih sil, ki se med drugim izražajo v atentatih na sedeže naprednih organizacij, predvsem pa v najrazličnejših izgredivih in izzivanjih proti Slovincem. Tik pred koncem starega leta pa so se fašistični zločinci podobno kot že tolikokrat pri nas na Koroškem izdivjali tudi nad spomenikom žrtvam fašizma v Nabrežini pri Trstu.

Skrunitve spomenika, ki spominja na padle partizanske borbe, v taboriščih umrle internirance in požgane vasi, je močno razburila vso demokratično javnost. Sestal se je občinski odbor v Nabrežini (pa ne, da bi — kakor se je pred letom zgodilo npr. v Velikovcu — razpravljalo o postavitvi spomenika kakšnemu fašističnemu vojnemu zločincu, marveč da je obsodil zločin fašističnih izdivačev!) Enotni protifašistični odbor je izdal posebno izjavo, v kateri je pozval organe javne varnosti, naj čimprej izsledijo storilce, hkrati pa izrazi prepričanje, da si bo demokratično prebivalstvo znalo izbrati sred-

stva, ki bodo jamčila ohranitev in strogo spoštovanje pridobitev narodnoosvobodilne vojne. Nabrežinski občinski svetovalec in poslanec Albin Škerk pa je na zločin opozoril notranjega ministra in ga vprašal, „do kolikšne mere se zares zavzemajo policijske oblasti pri iskanju odgovornih, ki so vedno isti in jih ni težko odkriti“. Poslanec Škerk v svojem pismu notranjemu ministru posebej poudarja, da je pasivnost policijskih oblasti tembolj nedopustna, ker se ta dejanja ponavljajo v očitnem prepričanju odgovornih, da ne bodo kaznovani. „Zato je treba izslediti in kaznovati vse odgovorne, tudi posamezne funkcionarje. Prosim ministra, naj mi ne odgovarja na izmikajoč način, kot doslej, ampak tako, da bo jasna politična volja vlade, da korenito zatire fašistično izzivanje v Trstu in vsej Italiji.“

Obraz šovinizma in fašizma je torej povsod enako ostuden. Enako upravičeno tako na Tržaškem kot na Koroškem pa je tudi vprašanje, kaj varnostne oblasti sploh delajo?

Vsi pristrčno vabljeni na tradicionalni

21. Slovenski ples

ki bo v soboto 8. januarja 1972 s pričetkom ob 8. uri zvečer v prostorih Delavske zbornice v Celovcu

Sodelovali bodo:

- Kvintet bratov Avsenik iz Ljubljane
- Instrumentalni trio „Kivado“ z Jesenic
- Folklorna skupina SPD „Zarja“ iz Železne Kaple

Vstopnice po 35 šillingov v predprodati pri krajevnih prosvetnih društvih in v pisarni SPZ ter pri večerni blagajni

Slovenska prosvetna zveza

GOSPODARSTVO AVSTRIJE NA PRAGU LETA 1972

Razvoj avstrijskega gospodarstva je bil leta 1971 znatno ugodnejši od gospodarskega razvoja marsikatere druge dežele. Doma se je gospodarstvo razvijalo v znamenju močne investicijske dejavnosti industrije in družbenega sektorja gospodarstva, kar je gradbenemu gospodarstvu dalo novih spodbud. Istočasno je dosegel mednarodni turizem nov rekordni porazmah, ki je pomagal, da se je po poti porabe in nakupov s strani inozemskih turistov povečal tudi tako imenovani tih izvoz. S tem pa je zunanja trgovina uspela držati ne le dosedanjega obsega, marveč ga je celo razširila, čeprav je po drugih deželah pričela gospodarska konjunktura precej vidno upadati in čeprav je prišlo v mednarodnem monetarnem gospodarstvu do občutnih pretresljajev.

Ko se je začetkom lanskega maja zamajala mednarodna vrednost dolarja, od katerih so bile odvisne paritete skoraj vseh merodajnih valut, je bil šiling ena od redkih valut, ki so na vrednosti pridobile. Njegova pariteta nasproti zlatu se je po 9. maju izboljšala za 5,05 odstotka. Kilogram zlata je s tem padel na vrednost 27.600 šilingov. Bolj kot to je vendar za avstrijsko gospodarstvo merodajna njegova pariteta nasproti ameriški dolarju. 4. maja je bilo treba dolar plačati s 26 šilingi, pozneje je bilo zanj potrebnih 22,78 do 23,82 šilinga. Ko so se proti koncu leta Združene države Amerike v tako imenovanem klubu desetih sporazumel za novo bazo vrednosti dolarja, je avstrijska Narodna banka lahko spet ustalila pariteto šilinga do dolarja. Sedaj stane dolar 23,30 šilinga. S tem je pariteta šilinga nasproti dolarju za 11,59 odstotka višja kot 4. maja, vrednost dolarja nasproti šilingu pa se je zmanjšala za 10,38 odstotka.

S tem je avstrijska Narodna banka prilagodila tudi pariteto šilinga do drugih valut. Tako se npr. vrednost šilinga nasproti nemški marki giblje med 6,9 in 7,6 šilinga za marko, nasproti švicarskemu franku pa med 5,8 in 6,4 šilinga za frank. Na nemškem kapitalnem trgu se je s tem šiling nekoliko pocenil, na švicarskem pa je v bistvu obdržal vrednost, kot jo je imel po 9. maju. Bistvenega pomena za trdnost šilinga je vendar

to, da je tudi spricho zmešnjave v mednarodni vrednosti valut v zadnjih mesecih šiling obdržal svoj ugled. To najbolj potrjuje aktivna v plačilni bilanci Avstrije koncem 1971. Aktivna deviz v prid Avstrije bo znašala blizu tri milijarde šilingov.

Od te strani gledano ima torej Avstrija za leto 1972 ugodno izhodišče. Ugodno izhodišče pa ima tudi na področju notr. gospodarstva, zlasti na področju uravnavanja cen. To izhodišče so spet enkrat ustvarili socialni partnerji, ko je v parlamentu obstajala nevarnost, da z 31. 12. 1971 poteče veljavnost vrste pomembnih gospodarskih zakonov, ker ÖVP ni bila pripravljena pristati na potrebne spremembe njihove vsebine. Pri tem je šlo za vprašanje nadaljnje veljavnosti zakona o urejanju cen, zakona o oskrbi z električno energijo, zakona o kmetijstvu ter zakonov o gospodarstvu z mlekom, žitom in živino, ki jih parlament že 20 let vedno spet z ustreznimi spremembami podaljšuje za leto dni. Tokrat o ustreznih spremembah, ki jih je zahtevala socialistična vlada, ÖVP-jevska opozicija v parlamentu ni hotela razpravljati. Ker pa gre pri tem za zakone z ustavnimi določili, ki zahtevajo pristanek dvotretjinske večine, je bilo s tem njihovo podaljšanje onemogočeno. Šele ko so po razkolu v parlamentu nastopili socialni partnerji — zvezna gospodarska zbornica, konferenca prezidentov kmetijskih zbornic, svet delavskih zbornic in prezidij

sindikalne zveze —, je pod predsedstvom kanclerja Kreiskega prišlo do kompromisnega skupnega predloga frakcij parlamenta, da se omenjeni zakoni z ustreznimi spremembami podaljšajo za leto dni, to je do 31. 12. 1972.

Bistvenega pomena je pri tem določilo zakona o urejanju cen, po katerem vlada posamezna podjetja lahko prisili, da svoje zahteve po zvišanju cen podredijo odločitvam paritetne komisije socialnih partnerjev pri zvezni vladi. Nič manj pa ni pomembno določilo o zakoniti obvezi zvezne gospodarske zbornice, da bo pristala na ustrezne sankcije socialnih partnerjev nasproti branžam in podjetjem, ki obvladajo trg, če se ne bodo podvrgla kontroli cen s strani paritetne komisije.

S tem aktom socialnih partnerjev je bila odvrnjena nevarnost, da bi s 1. januarjem 1972 prišlo do nepreglednega kaosa na trgu z bencinom, električno energijo, z mlekom in kruhom, pa tudi z vsem drugim blagom široke potrošnje, ki je podvrženo določilom zakona o urejanju cen.

Tako so bila tudi notranjegospodarsko ustvarjena ugodna izhodišča za razvoj avstrijskega gospodarstva v letu 1972. Leta 1971 je izboljšalo svoje pozicije v mednarodni trgovini in gospodarskem sodelovanju. Investicijska dejavnost tudi 1972 ne bo vidneje popustila. Baza za obračune v mednarodni trgovini in v gospodarskem sodelovanju se je v prid Avstrije stabilizirala, socialni partnerji pa so v izredno kritični notranjepolitični situaciji spet enkrat dokazali svoj veliki čut odgovornosti za plodno gospodarsko rast v mejah znosnega naraščanja cen osnovnih potrebščin. S tem pa je Avstrija v največji meri oteta nevarnosti, da bi jo 1972 zajela podobna gospodarska recesija kot v letih 1966 in 1967.

(b)

Jugoslovansko gospodarstvo na poti stabilizacije

Ko je proti koncu leta 1971 prišlo do ureditve paritete valut do dolarja, ki je na svoji vrednosti močno izgubil, je Jugoslavija ponovno znižala mednarodno vrednost dinarja. Pariteta dolar : dinar je zdrknila na 1 proti 17. Z drugimi besedami: začetkom leta 1971 je bilo mogoče dolar kupiti z 12,50 dinarja, sedaj je zanj potrebnih 17 dinarjev. Podobno se je spremenila pariteta dinarja do drugih valut. Nasproti nemški marki se je n. pr. vrednost dinarja zmanjšala za 21,3 odstotka. Za nemško marko je treba sedaj plačati 5,22 dinarja, šiling pa je med prazniki v Ljubljani noličal z 0,71 dinarja. Pred letom dni je bilo treba za dinar plačati okroglo 2 šilinga, sedaj ga je mogoče kupiti s 1,40 šilinga.

V drugem polletju 1971 se je gospodarski položaj Jugoslavije pričel nekoliko zboljšati. Na eni strani je k temu pripomogla ugodna letina v kmetijstvu, zaradi katere je po agrarnem uvozu v prvem polletju prišlo v drugem polletju spet do agrarnega izvoza. Na drugi strani pa je gospodarski razvoj poživil mednarodni turizem. V prvih desetih mesecih so v Jugoslaviji našli 52,3 milijona turističnih nočitev. Od tega je polovica odpadla na inozemske turiste, s čemer se je število njihovih nočitev povečalo za 15 odstotkov. Ker so v drugem polletju pričeli omejevali investicije, s tem pa tudi potrebo dragega uvoza, pričakujejo, da bo v drugem polletju plačilna bilanca dosegla 100 milijonov dolarjev aktive v prid Jugoslavije.

V takih okoliščinah so se se-

Jugoslavija je 1971 preživljala gospodarsko zelo kritično leto. Po podatkih iz Jugoslovanske Narodne banke je bilo minulo leto v Jugoslaviji polno gospodarskih protislovij. Medtem ko so se osebni dohodki povišali za 22 odstotkov, se je proizvodnja povečala le za 14,2 odstotka. V prvem polletju se je ob stagnirajočem izvozu jugoslovanski uvoz povečal za 34 odstotkov, vsled česar je jugoslovanski primanjkljaj v zunanji trgovini narasel na 468 milijonov dolarjev ali na 7956 milijonov dinarjev. Na tem razvoju dejstvo, da je Jugoslavija že začetkom leta 1971 pariteto dolarja do dinarja spremenila od 1 proti 12,50 na 1 proti 15, nič ni spremenilo. S to devalvacijo povezani poizkus gospodarske stabilizacije ni uspel. Razblinil se je v podražitvah tekom leta.

daj, ko se je položaj na mednarodnem denarnem trgu pomiril, v Jugoslaviji odločili za nadaljnje, dokaj rigorozne ukrepe na poti prizadevanj za stabilizacijo gospodarstva. Poleg devalvacije dinarja so to zlasti zaostritev zmrznjenosti cen, do katerega je prišlo novembra, zmanjšanje investicijske dejavnosti za 4 odstotke in zvišanje obrestne mere za hranilne vloge, vključno deviznih vlog.

Devalvacija dinarja bo ob ustreznih spremljajočih ukrepih poživila stagnirajoči jugoslovanski izvoz, ker bodo jugoslovanski izdelki na mednarodnem trgu cenejši. Istočasno pa bo restriktivno vplivala na njen uvoz, ker bodo inozemski izdelki znatno dražji od domačih. Na zmanjšanje uvoza pa bo gotovo vplival tudi nedavni vladni odlok o omejitvi uvoza 39 artiklov, med katerimi so zlasti radio-sprejemniki, magnetofoni, ure, obutev, umetno krzno, vrste inozemskih žganih pijač, vrsta izdelkov papirne industrije, kemični svinčniki, opeka in streš-

niki ter keramične ploščice.

Toda to še ni vse na poti stabilizacije jugoslovanskega gospodarstva. Ostrino teh prizadevanj lahko razberemo tudi iz vrste objav v jugoslovanskem časopisju. Tako piše n. pr. Gospodarski vestnik pod naslovom „In kako sedaj, po devalvaciji?“ med drugim: Kot kaže, gre za dve vrsti nalog — za kratkoročne in za dolgoročne. Kratkoročne so liste, ki naj zagotovijo kolikortolikšen uspeh devalvacije, za kar je prvi pogoj — omejitev potrošnje, kar spet pomeni, obdržati v letu 1972 gibanje cen v okviru porasta, to je za 5 odstotkov, medtem ko se osebni dohodki ne bi smeli povečati realno za več kot 3 odstotke, nominalno pa za 8 odstotkov. Sem dalje sodijo še razne oblike spodbujanja izvoza ter omejevanja uvoza, stimuliranja odkupa tujih valut ter splošnega varčevanja, zakar ima zvezna administracija že pripravljeno strategijo in predvidene konkretne ukrepe. Že skorajda odveč je pripomba, da bo

samo res skrajno odločno in rigorozno izvajanje teh ukrepov v vsej državi brez slehernega popuščanja rodilo takšen uspeh.

Se veliko bolj radikalne spremembe pa so potrebne na daljši rok — nadaljuje „Gospodarski vestnik“. Problem stalnega regeneriranja inflacije in gospodarske nestabilnosti v Jugoslaviji ni samo posledica enostavnega dejstva, da trošimo več kot ustvarjamo. V tem naslednjem obdobju, ki bo malo daljše, pa bo najbrž potrebno obračunati z iluzijo, da se sploh da zgolj z restriktivnimi ukrepi na sektorju uvoza in s stimulativnimi ukrepi na sektorju izvoza ter z administrativnim zadrževanjem cen in osebnih dohodkov trajno stabilizirati jugoslovansko gospodarstvo, uravnati plačilno bilanco ali celo doseči konvertibilnost dinarja. Vsi ti naštetih ukrepi z devalvacijo vred so sedaj seveda nujni, da se prepreči katastrofa. Toda osnovna struktura nesorazmerja v proizvodnji, nesorazmerja v njeni razvitosti, produktivnosti itd., zlasti pa še nesorazmerja med obsegom in razvitostjo zmogljivosti za proizvodnjo surovin in reprodukcijskih materialov na eni in predelovalnimi zmogljivostmi, so ostala, in vse sedanje izredno resne težave, v katerih se je znašel del gospodarstva po devalvaciji, in ki bo z zahtevami po reševanju svojega položaja grozil in pritiskal v smer, ki je diametralno nasprotna zelenim učinkom devalvacije — so v bistvu posledica teh globokih nesorazmerij.

POŠIROKEM SVETU

BEOGRAD — Ob koncu minulega leta so v Jugoslaviji dosegli med republikami in avtonomnimi pokrajinami sporazum o glavnih vprašanjih deviznega in zunanjetrgovinskega režima, predvsem o pariteti dinarja, o določanju tečaja, o pravicah razpolaganja z devizami in o ukrepih za vzpodbujanje izvoza. Gre za začasni devizni in zunanjetrgovinski režim, ki bo v veljavi do polne liberalizacije izmenjave in konvertibilnosti dinarja. Po dogovoru se bo v bodoče vodila politika realnega tečaja dinarja v odnosu na konvertibilne valute. Stvarno pariteto dinarja bo določil zvezni izvršni svet, stopnje odstopa od tega tečaja pa mora odobriti mednarodni monetarni sklad.

DUNAJ — S 1. januarjem je v Avstriji začel veljati sporazum o 42-urnem delovnem tednu. To ponovno skrajšanje delovnega časa za eno uro (prej je znašal delovni teden 43 ur) velja za okrog 2,3 milijona delojemalcev najrazličnejših poklicnih skupin. Industrija v tej zvezi že napoveduje, da bo skrajšanje delovnega časa povzročilo razne podražitve, medtem ko predstavniki delojemalcev izjavljajo, da podražitve ne bodo potrebne.

WASHINGTON — Ameriški predsednik Nixon je izjavil, da njegov za mesec februar predvideni obisk v LR Kitajski ne pomeni avtomatičnega diplomatskega priznanja LR Kitajske po Ameriki. Namen njegovega obiska v Pekingju je v tem, da bi prispeval k normalizaciji odnosov, ker pa Amerika ne more prelomiti svojih obveznosti, ki jih ima do Tajvana, tudi ne more uradno priznati LR Kitajske. Glede vprašanja, ali bo kandidiral pri letošnjih predsedniških volitvah, je Nixon dokončno odločitev napovedal do 14. januarja.

PARIZ — Francoski časopis „Express“ je objavil vest, da je kitajski predsednik Mao Ce Tung menda povabil francoskega predsednika Pompidoua, naj bi „nekaj mesecev“ po obisku ameriškega predsednika Nixona obiskal Peking.

NEW YORK — Novi glavni tajnik Združenih narodov dr. Kurt Waldheim je v ponedeljek prvič prispel na sedež svetovne organizacije v uradnem vozilu. Pri vходу v palačo OZN sta ga sprejela šef protokola in šef kabineta. Dr. Waldheim je ob tej priložnosti izjavil, da vidi svojo prvenstveno nalogo v tem, da Združenim narodom spet vrne ugled v mednarodni javnosti.

MADISON — Newyorški župan in bodoči kandidat na predsedniških volitvah John Lindsay je sklep ameriške vlade o obnovitvi bombardiranja Severnega Vietnam (ki je bilo medtem na pritisk ameriške in svetovne javnosti spet ukinjeno) obsodil kot „popolno norost“. Če bi bil izvoljen za predsednika, bi takoj umaknil čete iz Vietnam, je zagotovil.

LJUBLJANA — Republiški zavod za statistiko je objavil oceno obsega industrijske proizvodnje Slovenije za december in za vse leto 1971. Po tem poročilu je bila industrijska proizvodnja v mesecu decembru lani za 5 odstotkov večja kakor v novembru. Upošteva joč decembrsko oceno je bilo za vse leto 1971 izračunano povečanje industrijske proizvodnje za 9,2 odstotka napram letu 1970. Leta 1971 je v Sloveniji najbolj narasla proizvodnja v industriji nafte in njeni predelavi, namreč za 22 odstotkov. Sledi elektroindustrija z 21 %, industrija gradbenega materiala z 19 %, kemična industrija s 17 %, živilska s 15 % in lesna industrija s 14 %.

KEY BISCAYNE — Pred koncem leta sta se sestala ameriški predsednik Richard Nixon in zahodnonemški kancler Willy Brandt, ki sta razpravljala o vrsti aktualnih vprašanj. Oba predsednika sta se strinjala, da je treba očuvati sposobnost Atlantskega pakta tudi v primeru, če bi prišlo do sporazuma o zmanjšanju vojaških sil v Evropi. Predsednik Nixon je zagotovil, da med svojim za mesec maj predvidenim obiskom v Sovjetski zvezi ne bo sklepal bilateralnih sporazumov, ki bi šli na škodo interesov NATO. Prav tako je potrdil, da ne bo spremenil ameriškega angažiranja v Evropi in da ne bo prišlo do zmanjšanja ameriških vojaških sil v Evropi. Glede bilateralnih odnosov med Ameriko in Zahodno Nemčijo sta bila Nixon in Brandt mnenja, da „je trdno partnerstvo med obema državama prebrodilo težke preizkušnje in dokazalo velik pomen za skupno prihodnost obeh držav.“

NEW DELHI — Predsednica indijske vlade Indira Gandhi je izrazila upanje, da bodo novi ljudje v vodstvu Pakistana razumeli, da je v njihovem lastnem interesu živeti v prijateljstvu z Indijo in da bi se morali obe državi usmeriti v gospodarski razvoj.

OD 27. DO 29. 12. 1971 V CELOVCU:

3. Koroški kulturni dnevi

Kot prvi je predaval prof. Bogo Grafenauer o „Mitologiji koroške zgodovine pri Slovencih in Nemcih“. Uvodoma je nakažal, kako so zgodovinarji v zadnjih stopenj desetih letih pristopali k zgodovinskim virom in kako in kot kaj so pojmovali svoj predmet — zgodovino, nakar je razpravljao o kodeksu nacionalne legende pri Slovencih. Navedel je značilne poteze tega kodeksa in sem prišel poudarjanje velikosti nekdanjega karantanskega ozemlja in pozneje poudarjanje razširjenosti slovenskega ozemlja (v panslovanskem smislu) nasploh. V tej zvezi je citiral Linhart, Vodnika in Slomška. Kot drugo značilno potezo kodeksa je označil trditev, da naj bi bil kmetijski sloj tudi v drugi polovici 19. stoletja in v 20. stoletju za bodočnost Slovencev na Koroškem skorajda edini pomembni činitelj. Do takih trditvev in nazarjanj pa je po govornikovih besedah prišlo v času, ko je slovenski življenj na Koroškem močno nazadoval. Grafenauer je dejal, da se je tudi okoli izida plebiscita razvil poseben mit. Nekorektnosti naj bi bile odločile izid plebiscita (Trunkovi Spomini). Grafenauer je ugotovil, da so nekorektnosti brez dvoma bile, vendar pa niso odločile izid plebiscita. Prof. Grafenauer je potem razčlenil poglavitne Wuttejeve poteze, izrazil mitološke podobe koroške zgodovine, kot so to: naravna meja Koroške, Karantanija ni bila nikoli samostojna slovanska kneževina, ustoličevalni obred koroških vojvod je kljub slovenskemu jeziku v celoti po vsebini nemškega izvora, že v 8. stoletju ni bilo več strnjene slovenskega ozemlja, koroško slovensko narečje se razlikuje od drugih slovenskih narečij in je sploh nekaj posebnega, germanizacija je rezultat prirodnega razvoja in dobrega sožitja Nemcev in Windischarjev na Koroškem, pojavi slovenskega gibanja so bili vnešeni v deželo od zunaj. Važnejše je seveda pri vsem tem dejstvo, je rekel Grafenauer, da je slovensko zgodovino pisje v preteklih petdesetih letih iskalo druga pota in izvedlo demitologizacijo, česar more pri nemškem koroškem zgodovino pisju zaznati samo v početkih (Gotbert Moro). Na dejstvo, da koroški avtorji ne upoštevajo zgodovinskih izsledkov, ki prihajajo iz slovenskih vrst, je pokazal dr. Andrej Moritsch v eni izmed zadnjih recenzij slovenskih zgodovinskih del v „Osthefte“. Koroškim avtorjem so ta dela iz prevodov znana, kljub temu pa večinoma vztrajajo pri Wuttejevem kodeksu.

Za Grafenauerjem je govoril prof. Nace Šumi o regionalnem in nacionalnem v likovni umetnosti. Rekel je, da je nastanek nacionalne umetnosti vezan na določeno in veliko državno tvorbo, sicer pa prevladuje regionalna umetnost, ki prevzema poteze sosednjih regionalnih in tudi nacionalnih umetnostnih oblik. V živem predavanju je to na podlagi številnih diapozitivov lepo prikazal.

Docentka Breda Pogorelec je govorila o „različnih plasteh slovenskega jezika na Koroškem“. Kot je sama omenila, bi bilo treba strokovno literaturo o različnih jezikovnih plasteh, o katerih je sprva podala sliko, izpopolniti z raziskovanjem jezika sedanjega

periodičnega slovenskega tiska na Koroškem.

V torek 28. decembra 1971 so absolutno vladala aktualna vprašanja. Dr. Andrej Moritsch je referiral o „socialnogeografskem razvoju katastrske občine Št. Pavel na Zilji v preteklih 150 letih“. Dobro je prikazal družbeno-gospodarski razvoj kraja. Ugodna geografska lega s pomembno cesto je pospeševala prevoznitvo in s tem konjerejo. Kljub temu je prišlo zaradi prenaseljenosti in zaradi pomanjkanja delovnih mest do odseljevanja. Železnica je naposled uničila prevoznitvo, možki so se zaposlovali nato v bližnjih rudnikih in se le ob nedeljah vračali domov. Po prvi svetovni vojni je zavladala huda brezposelnost, ljudje so se izseljevali v Ameriko in zapadne države Evrope. Danes je v katastrski občini 14 kmetov, šest izmed njih ima še kmečkega naslednika. Prebivalstvo se zaposluje pri železnici, v rudniku v Bleibergu in v Beljaku. Moč-

sicer: Dob, Globasnico, Čahorče in Ločilo. Z delnimi rezultati tega raziskovalnega dela so člani kolektiva seznanili občinstvo. Uvod je podal Teodor Domej. Omenil je, da pri raziskavanju niso upoštevali izrazito gorskega tipa vasi in tipa vasi izrazito tujskoprometnega značaja. Pravtako niso posebej upoštevali narodnostnega momenta, vendar so se ozirali na znanje in uporabo slovenskega jezika. Razvoj tržnega gospodarstva je povsod povzročil nazadovanje agrarnega sektorja. Na razslojevanje so vplivali faktorji: delovno mesto, bližina mesta, možnost šolanja. Za vse štiri vasi so napravili na podlagi zbranih materiala analizo strukture vaškega prostora v teku zadnjih 10 let. Za skupino, ki je anketirala v Dobu, je ugotovil Stefan Pinter močno odselitev in migracijo nekvalificirane delovne sile in visok prirodni prirastek, ki bo privedel do tega, da se bo odseljevanje ob pomanjka-

Od 27. do 29. decembra 1971 so — kakor smo kratko poročali že v zadnji številki — potekali v Delavski zbornici v Celovcu 3. Koroški kulturni dnevi. Bili so v dveh pogledih pomembni: del predavanj je bil povsem aktualen in konkreten (Grafenauer, deloma Pogorelec, Moritsch, raziskovalni kolektiv, Klemenčič-Apovnik), k uspešnemu poteku kulturnih dni pa so prispevali ob strokovni pomoči ljubljanske univerze največ koroški Slovenci sami. Pri otvoritvi je član pripravljalnega odbora dr. Apovnik poudaril, da so obravnavanje današnjih problemov koroških Slovencev zahtevali mladi. Da je bila taka zahteva popolnoma na mestu, se je izkazalo zlasti drugi dan ko so zainteresirani obiskovalci napolnili predavalnico do zadnjega kotička.

Dr. Apovnik je v imenu pripravljalnega odbora pozdravil na 3. Koroških kulturnih dnevih tudi generalnega konzula SFR Jugoslavije Bojana Lubeja, zastopnika dekana filozofske fakultete ljubljanske univerze prof. Frana Zwitterja, zastopnika deželne vlade ter zastopnika celovškega magistrata.

V poteku kulturnih dni je rektor ljubljanske univerze dipl. ing. dr. Mirjan Gruden spregovoril o pomenu teh znanstvenih prireditvev na Koroškem in poudaril pripravljenost ljubljanske univerze, da podpira znanstvena prizadevanja koroških Slovencev.

na je dnevna migracija, prebivalstvo se deloma še odseljuje zaradi ekonomskih razlogov. Narodnostna slika se je po prvi svetovni vojni močno spremenila. Po podatkih ljudskih štetij je bila občina leta 1910 še izrazito slovenska, danes je slovensčina že zelo močno izpodrinjena.

Istega dne se je občinstvu predstavil raziskovalni kolektiv (Avgust Brumnik, Teodor Domej, Janko Malle, Jože Messner, Mirko Messner, Vida Obid, Stefan Pinter, Valentin Sima, Kristijan Schellander, Marjan Sturm, Lojze Wieser, Vinko Wieser) s „socioekonomsko in prostorsko analizo južne Koroške na podlagi štirih vasi“. Prvi nastop tega raziskovalnega kolektiva, ki je našel vso potrebno strokovno podporo pri ljubljanski univerzi (Inštitut za geografijo) in pravtako potrebno finančno podporo pri „delovnem ljudstvu“, kot se je v uvodu izrazil Teodor Domej, so vsi radovedno pričakovali. Raziskovalni kolektiv je v poletnem času anketiral štiri južnokoroške vasi in

nju delovnih mest v neposredni okolici še stopnjevalo; močno je prisotna slovensčina v vaškem prostoru. Podobno sliko kaže Globasnica, vendar prevladuje v tej vasi delavstvo; obenem je raziskovalna skupina zabeležila precejšnje število priseljencev (neavtohtonega prebivalstva), kot se je dalo povzeti iz poročila Marjana Šturma. Precej drugačna je slika Čahorč. Tukaj prebiva veliko število kvalificiranih delavcev, močna je priselitev iz sosednjega Bilčovsa in iz bližnjega Celovca. Zemlja polkmeta prehaja v posest neavtohtonega prebivalstva, ki pripada višjemu sloju in drugemu narodu, je povedal v poročilu Vinko Wieser. Poleg tega se je znatno število oseb izselilo zaradi ekonomskih vzrokov. Slovenščina je v vaškem prostoru še prisotna, vendar se to znotraj starostne strukture prebivalstva močno razlikuje. Vas Ločilo je primer urbanizirane vasi z dobro razvitim tujskim prometom, je poročal Valentin Sima. Kvalificirani delavci vasi najdejo zaposlitev v Beljaku. Zemlja pre-

Zgodovinska,
sociološka,
jezikovna
in
umetniška
vprašanja
koroških
Slovencev

haja kot v Čahorčah v posest neavtohtonega prebivalstva višjega sloja in druge narodnosti. Poleg tega je posegla oblast v posestveno strukturo z nasilno razlastitvijo avtohtonega prebivalstva (razlastitev zemlje za projektirano letališče za nekaj mogočnejšev). Globalna analiza socialne strukture vaškega prebivalstva je pokazala, da je od 14 zajetih skupin le šest takih, ki se jim obeta perspektiva primerne življenjske ravni.

Prof. Vladimir Klemenčič in dr. Pavle Apovnik sta pripravila temeljito študijo o „združevanju občin na dvojezičnem ozemlju Koroške“. Klemenčič je prispeval regionalno-politične aspekte, Apovnik pa pravne aspekte. Avtorja sta razpravljala o učinku reforme na raznarodovalni potek in osvetlila neupoštevanje koroških Slovencev pri načrtovani reformi. Ugotavljala sta, da mobilna družba zahteva novo ureditev, ker nastajajo nova socio-ekonomska področja. Nato sta prešla na družbeno, politično in gospodarsko funkcijo, ki jo ima vsaka občina in predlagala, da se izdela nov študijski osnutek, pri katerem bi morali Slovenci aktivno sodelovati in ki bi naj bil predan prebivalstvu v diskusijo. Poudarila sta zahtevo, da v novih občinah ostane slovensčina zagotovljena in da se ne združujejo občine z nemškim prebivalstvom z občinami s slovensko-nemškim prebivalstvom in obratno. O načrtovani šolski reformi sta bila mnenja, da je o tej treba izdelati posebno razpravo in pri reformi aktivno sodelovati.

Zadnji dan je govoril dr. Jože Koruza o „poizkusu nove opredelitve pojmov bukovnikov in bukovništva“. Kot najbolj primerno definicijo „bukovnika“ je označil tozadevno definicijo v Slovarju slovenskega knjižnega jezika. Prof. Janez Höfler je spregovoril „k umetnostno zgodovinski interpretaciji beljaškega slikarskega kroga v 15. stoletju“, dr. Mirko Jutršek pa je predaval o „sodobnih likovnih umetnikih na Koroškem“.

Predvideno delo v strokovnih krožkih je odpadlo. Posebno vnetih diskusij tokrat ni bilo. Temeljito delo raziskovalnega kolektiva so vsi upravičeno hvalili.

V času 3. Koroških kulturnih dni je bila odprta razstava periodičnega tiska koroških Slovencev. Primerke za razstavo so prispevali: Študijska knjižnica Ravne, Narodno univerzitetna knjižnica v Ljubljani, Knjižnica muzeja NOV v Ljubljani, Študijska knjižnica SPZ v Celovcu, knjižnica celovškega muzeja in celovška visokošolska knjižnica poleg teh pa še Mohorjeva in posamezniki. V torek 28. dec. 1971 je bil v Modri dvorani Doma glasbe literarni večer, ki je bil posrečen in zelo dobro obiskan.

TONE SVETINA

104

UKANA

DRUGA KNJIGA

Kot mačka se je privila k njemu. Prav tedaj sta priplesala mimo Melite, ki ji to ni ušlo. V očeh ji je zagorelo ljubosumje.

„Ženska v vojni pomeni težavo,“ je pomislil Blisk in skušal držati Lavro v dostojni oddaljenosti. Videl je, da ga tudi nekateri drugi pogledujejo postrani. Izrabila sta gnečo, da mu je oddala poročilo in da ji je naročil, kdaj se bo oglasil pri njej doma. Takrat ko so napadali Idrijo, mu je dostavila nekaj zelo važnih obvestil in prenesla naloge organizaciji odpora v mestu. Njeno delo je bilo vsestransko uspešno in Pemc je bil vesel, da je niso ustrelili, kot so bili nameravali.

Blisk je zagledal moškega, ki si je s komolci utiral pot naravnost proti njima. Spoznal je Fazana. Ta je pripeljal v divizijsko orožarno dva mitraljeza v popravilo, pa je šel pogledat še na divizijski miting.

Bilo je med odmorom, ko se je Blisk spet pridružil Ani in Meliti.

Fazan se je nedaleč ustavil in buljil vanje kot v prikazni. Ana in njena dvojnica? Ali ga ne varajo oči? Obrisal si je potno čelo in obližnil grenke ustnice. Srajce si to pot še ni ožej, ker je bilo že prežgodaj in si ni upal zrogoviliti. Tudi „veselo, veselo“ ni tulil ne tolkel z nogo ob tla kakor na podih po skednjih.

„Gestapovka živa? V družbi tega prekletega Bliska, ki jo je iskal!“ Zaničljivo je ukrivil ustnice noter do oglete

brade in se prijel za jermen. „Uh, saj sem si mislil, da so vsi skupaj lumpje! To diši po izdajstvu. Fej, najbolje bo, da jo čimprej pobrišem iz Cerkna, da ne doživim še kakšne hajke.“

Tudi Ana ga je uzrla. Srečala sta se z očmi. Prezirljivo jo je meril, da ji je kar sapo zaprlo. Veselje, da se vrača v četo, jo je na mah minilo. Že ta jo tako pisano gleda, kako jo bo šele Orlov!

Blisku ta očesni dvoboj ni ušel. Ostro se je zazrl v Fazana. Gledal ga je, dokler Fazan ni umaknil pogleda, se zasukal in izginil v množici.

„Že na začetku se javljajo znanilci težav,“ je pomislil. Čeprav množica še ni bila ugnana, mu je bilo dovolj zabave.

„Če ste za to, gremo. Tega trušča mi je zadosti,“ je dejal.

Obe sta se z njim strinjali.

Odšli so. Pri vratih so zagledali Fazana, ki se je sklanjal k temnolasemu moškemu in mu nekaj šepetal. Ujeli so sovražni lesk oči.

Zunaj se je jelo nočiti. Z obronkov hribov po Cerkljanskem so se dvigali drobni dimi in odsev ognjev brigad.

Bili so visoko na pobočju. Iz kotla so utripale luči, slišali so krike, petje in glasove harmonik.

4

Na večer pred prvim majem se je major Wolf po utrudljivem dnevu in uradu napolnil v stekleno halo hotela Toplice. V kotu je sedel kapetan von Graff, osamljen kot po navadi, zatopljen v branje frontnih revij. „Kot nalašč, da navežem z njim stik, ker je to potuhnjeno podlasico težko dobiti,“ si je dejal Wolf.

Nevsiljivo ga je vprašal, če lahko prisede. Vzvišeno obličje visoko pristržene glave s pšeničnimi lasmi je prele-

tel zadovoljen nasmešek. Pokimal je in v hladnih očeh mu je zagorelo rahlo začudenje.

„Me veseli, gospod major, samo izvolite.“

Wolf je sedel, poklical, naročil čaj z limonado in prižgal cigaro.

„Človek ne ve, kam bi se dal na večer, preveč možnosti je in premalo, pa se je težko odločiti,“ je pričel pogovor z redkobesednim gostom in ga tako prisilil, da je odložil revijo.

„Kako prijetno tiho in mirno je, odkar smo jih preganili z našega območja,“ je nadaljeval Wolf ter pričel pripovedovati precej pretirane vesti o napadu divizije na tržaško progno in o položaju v Trstu.

Von Graff ga je pazljivo poslušal, čeprav je dobro vedel, da mu pripoveduje natanko samo tisto, kar naj bi on napisal v poročilo in ga odposlal naprej. Kljub načelu, da noče imeti nobenega stika z osebo, ki jo proučuje, sta mu Wolfova osebnost in njegovo pripovedovanje vzbudila pozornost. Zamikala so ga njegova smela in suverena stališča. Zapletla sta se v pogovor, v katerem sta hotela drug drugega premamiti, da bi drug v drugem odkrila kakšen skrit namen, ki bi se dal porabiti. Pogovor je bil podoben otipavanju dveh z oljem namazanih rokoborcev, ki se jima izmuzne vsak prijem.

Medtem se je zmračilo. Sredi temačne gladine jezera so vzniknili odsevi utripajočih ognjev, ki so bili čedalje večji. Bilo je, ko da je vzplamtelo jezersko dno in se je ogenj razbuhtal po vodovju.

Von Graff je dvignil pogled. Na pobočju so se prižgali in polkrogu novi ognji.

„Poglejte, gozd goril! Zažgali so ga!“ je viknil von Graff.

„Ne bodite naivni. Kdo pa je tako nor, da bi si zažgal streho nad glavo?!“

Janšejevi mami v spomin

Skofiče — Žalostno so peli zvonovi v škofiški farni cerkvi in nanzanjali, da je za vedno zatisnila svoje dobre oči Janšejeva mama, žena predsednika Zveze slovenskih izseljencev Lovra Kramerja v Holbičah pri Skofičah.

Pokojna Terezija Kramer je bila doma pri Blatniku v Skofičah. Že kot dekletce s šestimi leti je pela v cerkvenem zboru v domači fari, pozneje pa se je zelo aktivno udeleževala v domačem prosvetnem društvu v Skofičah ne samo kot odlična pevka, temveč tudi kot zelo talentirana igralka. Pred 50 leti jo je pripeljal Janšej na svoj dom v Holbiče kot zakonsko družico; v štirinajstih dneh bi slavila zlato poroko, ... našla pa je večni počitek na domačem pokopališču v Skofičah.

Železna Kapla

Iz Železne Kaple se letos prvič oglašamo, zato vsem bralcem najprej ključno: Veselo in zdravo novo leto 1972!

Naše bralce moramo obvestiti, da je naše društvo „Zarja“ v nedeljo 26. decembra ponovilo nastop folklorne skupine. Tudi ob ponovnem nastopu je bila farna dvorana v Železni Kapli dobro zasedena, naši mladi folkloristi so obiskovalce spet navdušili in tako dosegli vsestranski uspeh. Folklorna skupina je sodelovala tudi na prireditvi za praznik Kristusa Kralja, tako da ima za seboj že nekaj nastopov. V soboto bo sodelovala na Slovenskem plesu v Celovcu, v nedeljo popoldne pa bo gostovala pri sosednjem prosvetnem društvu „Danica“ v Št. Vidu. Torej imajo naši mladi plesalci kar „polne roke“ dela. In tako je tudi prav. S tem bodo dosegli moralno priznanje za ves svoj trud, ki so ga skozi mesece vlagali v napore vaje in priprave za nastop. S to skupino je naše društvo začelo novo prosvetno dejavnost, ki bo gotovo spodbudno vplivala še na druga prosvetna društva.

Ko že poročamo, moramo še povedati, da so naši pevci tudi tokrat s svojo pesmijo čestitali našemu župniku, ki na Stefanovo praznuje svoj god. Zbor je vodil naš zborovodja Vladimir Prušnik, čestitke pa je izrekel predsednik Peter Kuhar.

Naše društvo vsako leto prireja tudi Silvestrovanje; to je pri nas v Železni Kapli že prava tradicija. Tokrat je odbor vabil k Podobniku v Lepeno. Vabilu se je odzvalo lepo število članov in prijateljev društva in moramo povedati, da smo se imeli zelo lepo. Ob veselju in dobrem raz-

Velika je zasluga prav Janšejeve mame, da se je njen mož Lovro mogel posvetiti delu za širšo skupnost, saj je bil in je še vedno v središču družbenega kulturnega in gospodarskega življenja v domačem kraju. Žena Trezi ga je pri vsem tem delu podpirala in vzpodbujala. Po nacistični zasedbi Avstrije pa so prišli zlasti za Slovence na Koroškem težki časi. Tudi Janšejevo družino je prizadelo. Leta 1942 aprila meseca je morala zapustiti, kot mnogo drugih koroških Slovencev, svojo drago domačo grudo in iti v pregnanstvo v taborišče Hesselberg v Nemčiji, kjer so kot brezpravna raja daleč od svojih domov bili izpostavljeni šikanam raznih „Lagerführerjev“.

Pa tudi težki časi so minili. Po

položenju smo pričakali novo leto. Naši prosvetaši pa so poskrbeli za humoristične vložke in s tem krepili veselo vzdušje.

Ob koncu naj še zabeležimo, da se je v poročilu o postavljanju božičnega drevesa v Celovcu, ki ga je tokrat podarila deželnemu glavnemu mestu občina Železna Kapla — Bela, vrinila neljuba pomota, ki jo s tem popravljamo: Pri tej svečanosti ni sodeloval samo pevski zbor našega društva, ampak pevski zbor „France Pasterk Lenart“, v katerem sodeluje tudi pevski zbor iz Št. Vida v Podjunu. Pevce v Št. Vidu prosimo, da nam nenamerno pomanjkljivost oprostijo.

„Mladi rod“ spet izšel

Te dni je izšla nova številka „Mladega roda“, šolskega lista za koroško mladino, ki ga izdaja konzorcij učiteljev na dvojezičnih šolah Koroške že enaindvajseto leto.

Uvodoma se odgovorni urednik Herman Velik v imenu uredniškega odbora zahvaljuje dosedanjemu glavnemu uredniku šolskemu nadzorniku Rudiju Vouku (ki je, kakor smo poročali tudi v našem listu, s prejšnjo številko „Mladega roda“ odložil uredniške posle) za njegovo dolgoletno nesebično in požrtvovalno delo pri listu. Hkrati pa vabi k sodelovanju učiteljice in učitelje ter mlade bralce — da bi bil list kar najbolj pester, bogat in privlačen.

Nova, mesecema januar in februar posvečena številka „Mladega roda“ vsekakor kaže, da hoče novi uredniški odbor nadaljevati dosedanje delo in skrbeti za tak mladinski list, ki ga bodo mladi bralci res z veseljem jemali v roko in iz njega črpali mnogo zanimivega in poučnega. Število zastopanih sodelavcev je nedvomno obetajoče, zlasti ker je med njimi toliko domačih imen.

V tem smislu želimo novemu uredniškemu odboru obilo uspeha pri bodočem delu, ki bo najlepšega priznanja deležno v obliki zanimanja, ki ga bo listu izkazovala mladina.

končani vojni se je Janšejeva mama z družino vsa srečna vrnila na svoj dragi dom, po katerem je leta hrepenela v pregnanstvu. Z novimi silami sta se lotila skupno z možem obnove in popravila svojega posestva. Kljub težavam je bila vedno vedrega značaja. S petjem je premagovala neveselost, ki so se pojavile v življenju. Pokojna Janšejeva mati, kateri je bilo življenje delo in žrtve za druge, je dosegla 78 let. Njeno življenje je bil tudi bogato dela za obsoj našega narodnega življa na Koroškem.

Pogreb pokojne je bil v torek na domačem pokopališču v Skofičah. Velika udeležba žalnih gostov, med njimi številni zastopniki izseljeniških družin, je bila zgovoren dokaz, kako so pokojno Janšejevo mater spoštovali in radi imeli. Cerkevne obrede je opravil domači župnik Nadrag, domači pevci pa so dolgoletni pevki in prosvetni delavki zapeli v slovo pesmi žalostinke. V imenu Zveze slovenskih izseljencev se je od pokojnice poslovil Janko Ogris iz Bilčovsa. V izbranih besedah je očrtal plemeniti značaj pokojne izseljeniške sotripinke. Prav tako se je v imenu domačega prosvetnega društva od nje poslovil predsednik Herman Jäger. Vence pa so poleg drugih prispevali Zveza slovenskih izseljencev, Slovenska prosvetna zveza in krajevno Slovensko prosvetno društvo „Edinost“.

Janšejevo mamo bomo ohranili v lepem spominu. Sorodnikom, predvsem možu in otrokom, pa izrekamo naše globoko sožalje!

TRIBUNA BRALCEV - TRIBUNA BRALCEV - TRIBUNA BRALCEV - TRIBUN

Der Diskussionsabend der Liga für Menschenrechte und die Heimatdienstler

Am 28. 12. 1971 erschien in der Volkszeitung ein Leserbrief, der sich mit dem Diskussionsabend am 10. 12. beschäftigt, der am Tag der Menschenrechte von der Österr. Liga für Menschenrechte im Konzerthaus zu Klagenfurt abgehalten wurde. Bei dem Schreiber F. H. dürfte es sich ziemlich sicher um einen jener Herren handeln, die in geschlossener Reihe als Entsandte einer „Wichtigen“ Kärntner Organisation zugegen waren, um das Mehrheitsvolk „zu vertreten“. Was meine Person betrifft, so bekenne ich offen, daß ich, da ich dem Mehrheitsvolke angehöre und zum Gegensatz mancher Herren aus dieser Organisation die slowenische Sprache weder sprechen noch verstehen kann, den KHD keineswegs als meinen Vertreter ansehe und anerkenne!

Man begeht in Kärnten auf deutscher, wie auf slowenischer Seite, einen entscheidenden Fehler, wenn man dem KHD und den angeschlossenen Organisationen im positiven Sinne zu große und wichtige Bedeutung zumißt. Der Heimatdienst von heute ist nicht mehr der Heimatdienst von 1920! Sein Wirken und Auftreten in unserer Zeit ist mehr oder weniger bedeutungslos und überflüssig geworden. Die „Macht“ und „Wichtigkeit“, die er scheinbar besitzt, könnte man mit Seifenblasen vergleichen, die zerplatzen würden, wenn alle jene, an es sind derer nicht wenig, die anderer Meinung als jene Herren sind, den Mut hätten, ihre Ansichten öffentlich kundzutun. Das gilt auch für die Slowenen! Mit Versteckenspielen und Trägheit, sowie mit unnötiger „Angst“ vor dem Gegner, wird man weder Fortschritt noch das Ziel erreichen.

Es ist daher wichtig, daß alle fortschrittlichen und zeitgemäß denkenden Kräfte im Mehrheitsvolk, sowie die gesamte slowenische Volksgruppe aufstehen, zusammenhalten und ausdauernd, sachlich und vernünftig das Problem in Angriff nehmen. Dabei wäre es vor allem wichtig, zu erwartenden Gegenstößen jener Leute, die immer wieder behaupten, daß sie für die Rechte der Volks-

gruppen sind, keine Aufmerksamkeit zu schenken. Radikales Vorgehen, welches ein Redner der Diskussionsrunde damals angekündigt hat, ist jedoch striktest abzulehnen, weil man damit das Gegenteil erreicht und das auf die Mühlen des KHD nur willkommenes Wasser wäre. Die Anwendung von radikalen Mitteln, die Lösung des Volksgruppenproblems betreffend, wäre nebenbei also auch äußerst unklug.

Was die „leichtfertige“ Behauptung Dr. Veiters betrifft, so gibt sich F. H. sehr aufgebracht darüber und bringt es gerade so heraus, als würden sich die österreichischen und deutschen Urlauber an zweisprachigen Ortstafeln stoßen. F. H. muß aber bedenken, daß nur ein kleiner Prozentsatz so denkt und urteilt wie er und Genossen. Abgesehen davon kann jener, der sich im Urlaub über solche Dinge aufregt, auch zu Hause bleiben. Der Fremdenverkehr würde darunter bestimmt nicht leiden.

Daß der Massenbesuch beim Diskussionsabend nur durch das Zusammenstreifen der slowenischen Gymnasialisten zustande kam, ist unwahr. Der Großteil der anwesenden Jugend stand hinten und an beiden Seiten

OPOMBA UREDNIŠTVA:

V rubriki „Tribuna bralcev“ objavljamo od časa do časa dopise, ki jih prejmemo od bralcev našega lista. Pri tem pa izrecno poudarjamo, da v posameznih prispevkih izraženo mnenje ni nujno tudi mnenje uredništva.

der Sitzreihen entlang; trotzdem waren alle Plätze besetzt. Wenn F. H. meint, daß alle jungen Leute Slowenen waren und immerhin nur ein Teil erschienen ist, so ist damit der Beweis erbracht, daß es die slowenische Volksgruppe doch gibt, daß sie lebt und der Bau des slowenischen Gymnasiums doch sehr dringend ist. Ich danke Ihnen, F. H.! Übrigens wäre bei einem schlechten Besuch der Veranstaltung der Besuch durch die Anwesenheit der Heimatdienstler nicht nennenswerter geworden.

(Konoc na 7. strani)

Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA — Tone

njeje sodelovala, česar pa jaz nisem kriv. Poveljnik me je usmeril na delo prek poročil.“

„Glejte, kres nad hotelom Toplice. Ali nisem rekel, da stavil? Prekleto! Konec miru... Začelo se bo.“

Pod temnimi obronki kopastega griča se je oglasilo streljanje, odmev je splaval na drugo stran jezera. Tudi tam je začelo bobneti. Ob hotelu Petranu je lajal brzostrelni top. Čez temno vodno ravan jezera so švigale granate na skalovje nad železniško postajo, kjer je gorel kres sto metrov nad progo. Iz kotline, kjer se je jezero izlivalo v reko, sta se dvignila črn dim in visok plamen.

„Žaga gori!“

Tudi tam je pokalo. Nastala je popolna zmeda, kot bi partizani napadli mesto. Wolf je mirno prižgal cigaro.

„Primer hysterije, strahu brez osnove. Pojdiva v vaš hotel. Lahko jo stakneva od naših. Stavim glavo, da so partizani prišli v bližino mesta in si privoščili kakšen strel, zdaj pa se smejejo nekje tam gori, na varnem.“

Zavila sta proti hotelu, kjer je stanoval von Graff, in mimogrede stopila k Wolfovi prijateljici, prijazni hotelirki Zofiji. Kresovi so že zdavnaj pogoreli, streljanje potihnilo, ko sta še vedno sedela pri že zaspani gospe in modrovala o odrešujočih duhovih sveta: Schellingu, Nitzscheju, Simmlu, Heglu, Rosenbergu...

Von Graff je bil asket, zato nista pila alkohola, temveč samo kavo. Wolf se je na vso moč ogreval za Rosenberga in Dareja, kar je seveda silno ugajalo von Graffu. Le-ta se je topil od zadovoljstva, da je našel človeka, ki ga je voljan poslušati in ki zmore izmenjavati misli.

Von Graff je bil vase zaprt, razmišljujoč človek, ujet v svojo logiko sklepov in prepričan o svojem poslanstvu: nameraval je razvijati in izpopolnjevati nacionalsocialistično ideologijo na temeljih svojih iracionalnih predhodnikov.

V tem svojem stremljenju je bil dosleden; če se je motil, ga je to hudo bolelo.

Preden sta se razšla, je major dejal:

„Kakšna škoda, da se nisva že poprej bliže spoznala! Veste, zbuja ste videz človeka, ki si ne želi družbe in ki kdo ve kaj kuha v svoji navidezni osamljenosti.“

Von Graff se je smejal tej njegovi ugotovitvi:

„Študijski tip sem, zato sem morda na videz malce čuden. Sicer pa ste mi bili vi takoj zbudili pozornost, toda prav takšen vtis ste napravili name kot jaz na vas. Vrh tega govore, da ne marate družbe.“

„Bedaste res ne, kakor ljudi vi ne,“ se je zarežal Wolf.

„Z vami pa bi se pogovarjal ure in ure.“

Razšla sta se šele proti jutru. Wolf je ostal pri Zofiji, da bi praktično uresničil nekaj napotkov življenjske filozofije, vtem ko se je dolgi von Graff svečano odmajal v svojo sobo. Te dni je pričakoval ženo, zato je živel vzdržno in vzorno osebno življenje.

„Kakšen imeniten človek je ta Wolf!“ si je dejal. Po dvomil je o svoji teoriji, ki ga v tem primeru ni pripeljala do zaželenega izida. Globok dvom ga je obšel, žal mu je bilo, da se je dal uporabiti poveljniku za orodje. Neumna goveda so očrnili Wolfa kot suroveža, vzvišenega nad kolegi, kot podkupljivca, ki izrablja pooblastila, ki je politično nezanesljiv in verjetno agent kominterne... Kakšna škoda, da se je prenačil in oddal šefu tretjega oddelka RSHA poročilo o njegovih napakah! Nemogoče, da bi bil major tak lisjak, da bi prevaral njegovo čustvo in razum hkrati v tako kratkem času...

5

Pri zajtrku je Wolf razmišljal o prečuti noči. S prvim ožjim stikom s von Graffom je bil zadovoljen. Zdaj je vsaj vedel, s kakšne vrste človekom ima opravka. Približal se mu

je na „strelno razdaljo“, ko je opazovanje in učinkovanje mogoče; upal je, da še ni prepozno. Za nameček ga pogovor z njim ni dolgočasil, dasiravno je sam že zdavnaj prebolel vročico, ki jo povzroča ideologija, kjer je videti vse v rožnati megli obetajoče prihodnosti. Stvarnost ga je namreč že nešteto krat razočarala. Če drugega ne, bo nevarnega nasprotnika vsaj nevtraliziral. Zavoljo izjemne lastnosti neutrudljivega zbiralca dejstev, ki jih je znal razporediti in razčleniti po željah močnejših, mu je moral hote ali nehoče posvetiti večjo pozornost. Namenil pa se je, da ga nikakor ne bo izpustil izpred oči.

Pri prvih stikih z njim se je nameraval držati načela, da je večji uspeh, če sovražnika pridobiš, kot če ga uničiš.

Med zajtrkom ga je zmotila kanonada v južnem koncu doline. Pozanimal se je in zvedel, da strelja enota Nebelwerferbatterie št. 6 na škrbino Babjega zoba.

Pustil je žemljice z margarino, sedel v mercedes in se odpeljal do šest kilometrov oddaljenih kasarn na Bohinjski Beli, ki so zapirale vhod v Sotesko.

Na vežbališču sta bili postrojene dve bateriji gorskih topov in dva teška minometa. Streljali so izmenično, kot pred velikim napadom pehote.

„Ali ste znoreli ali kaj?!“ je nahrulil poveljujočega častnika.

„Nismo, gospod major! Ne moremo gledati sovražni-kove zastave nad našimi kasarnami. To ni vzgojno za vojake. Prosim vas, poglejte!“

Wolf je vzel v roke topniški daljnogled in ga usmeril v nekaj sto metrov visoko ostenje Babjega zoba. Na skalnati škrbini je visela v prepad kakšnih petnajst metrov dolga slovenska trobojnica z izzvajajoče rdečo zvezdo. Okoli nje je frčalo razbito kamenje in železo. Malokatera granata je zadela vrh škrbine, treskale so v steno v ozadju in rušila skale. Zastava je bila razcefrana od okruškov in

Kepica

NEUMNI ZAJEC

Vprašanja

Snežilo je in mrav je pritiskal okoli oglov. Jernejc se je že spravil v posteljo, ko je začel pred hišnimi vrati:

„Mijav, mijav, mijav.“

Jernejc je plaho odprl vrata. Zunaj je nalezaval sneg, veter je žvižgal okoli oglov, pred vrati pa je čepel neznan mucek, ves bel in premražen. Jernejc je mucka dvignil v naročje, zaprl vrata in se vrnil v kuhinjo.

„Mucek je prišel v goste!“ je rekel in gladil premraženega muca.

„Le kaj bomo z njim?“ je rekla mati. „Saj sta že dva pri hiši!“

„Mleka mu daj,“ je rekel oče. „Jutri ga zaveži v vrečo in ga odnesi v sosedno vas; morda tam kaka hiša nima mačke.“

Tako se je zgodilo.

Naslednjega dne je Jernejc dal mucka v vrečo in ga odnesel v sosedno vas. Ko ga je spustil, je nekajkrat zaploskal z rokami.

„Ššš, ššš, ššš!“

Mucek je skočil za prvo hišo in se izgubil. Jernejc se je vrnil domov. Zvečer pa je Jernejc spet zaslišal pred vrati:

„Mijav, mijav, mijav.“

„Koliko mačet pa se bo nateplo v našo hišo?“ je godrnjal oče.

„Kaj pa, če je tisti, ki nas je sinoči obiskal? Jernejc, pojdi pogledat!“ je rekla mati in nalila mleka v mačjo skodelico.

Jernejc je odprl vrata. Na pragu je čepel včerajšnji mucek, gledal je Jernejca s svetlimi očmi in žalostno mahal z repom.

„Mijav,“ je otožno zamijavkal.

Jernejc ga je dvignil v naročje. Pogladil ga je in stisnil k sebi.

„Kepica mala, tebe zebe in lačen si.“

Dal mu je mleka, nato pa ga je položil v košaro pod mizo. Jernejček je skočil v posteljo, in oba sta hitro zaspala.

Tako je mucek ostal pri hiši. Ker je bil podoben kepi snega, ga je klical Kepica.

Drago Kumer

Ljudje pravijo, da so zajci v senadolski kotlini bistri in pametni. Kakor so pa med ljudmi izjeme, tako je bilo tudi pri senadolskih zajcih. Med njimi je živel neki ničvreden zajec, ime mu je bilo Bebko. Zaradi svoje zabitosti je bil drugim zajcem v pravo zabavo. Kar je storil, je bilo narobe. Uhajal je iz domačih logov v nevarne kraje ob glavni cesti in ponujal se je lovskim psom. Tudi uren ni bil in se ni nikoli navadil mojstrsko skakati in napenjati ušesa.

Nekega dne je številna zajčja družina našla knjigo, ki jo je bil pozabil na paši fant, ko je pasel krave. V njej je bilo veliko modrosti iz vseh učnih predmetov: iz zgodovine, računstva, prirodoslovja in jezikoslovja. Ker zajčja družina ni vedela, kaj bi s knjigo, jo je v zasmeh darovala neumnemu Bebku, češ ko se je bo navadil na pamet, bo dober kvečjemu za smetarja. Višje se ne bo povzpela.

Bebko pa je poležaval v grmu in pridno prebiral knjigo. Naučil se je, kdaj je bila tridesetletna vojna, poštevanko, katera gora je najvišja na svetu in še marsikaj.

Nekega jesenskega jutra so se spravili lovci na zajce v senadolske ograde. Bistri senadolski zajci so zavohali nevarnost in so jo z urnimi skoki ucvrli po gmajni navzgor v temne in goste borovce. Bebko se ni menil za nevarnost, dokler mu ni mimo dirjajoči zajec zavpil: „Bebko, beži, lovci gredol!“ Tedaj se je Bebko ozrl na desno in levo in jo ucvril ravno v smer, od koder so prihajali lovci.

V divjem, brezglavem teku se je naenkrat znašel pred tremi lovci. Ker se ni zmisil nič pametnejšega, jih je prostodušno nagovoril in rekel:

„Dober dan!“

Med začudenimi lovci je nastal poplah. Enemu je padla iz rok puška, drugi pa je splezal na drevo. Tisti, ki ni utegnil splezati na drevo, se je pa skrtil za drevo in dvignil roke kvišku.

Tedaj se je Bebko opogumil. Stopil je bliže in nagovoril lovca:

„Povejte mi, kdaj se je končala tridesetletna vojna.“

Prestrašeni lovec je pogledal navzgor in vprašal drugega lovca:

„Ali je morda tebi znano, kdaj se je končala tridesetletna vojna?“

Tudi drugi lovec tega ni vedel. Tedaj se oglasi tretji lovec na najvišji veji in se začne dobrikati Bebku:

„Oprosti, ti si zelo pameten zajec in imaš lepo izgovorjavo. Ali ne bi šel z nami, da bi te uporabili za pametno delo?“

Bebko se je tedaj postavil samozavestno na zadnje noge, prezirljivo premeril lovce in dejal:

„Oprostite, gospodje, jaz sem med vsemi senadolskimi zajci najbolj neumen. Za pa-

„Kam pa so lastovke, mama, zlefele!“
„Tja, kjer je sonce premagalo mrav.“
„Mama, pa bodo nazaj priletele!“
„Kajpada, sinko moj, kadar bo čas!“

„Mamica, kaj so čebele pomrle!“
„Ne, le v ulnjak so vse morale — spat!“
„Bodo li kdaj še ulnjak si odprle!“
„Kajpada, sinko moj, ko bo pomlad!“

„Mama, zakaj pa je zima snežena!“
„Glej ga! Zato, da se zemlja naspi!“
„Kam pa potlej gre odeja snežena!“
„Sonce jo v bistre potoke stali.“

Vida Brest

metno delo si morate izbrati pametnejšega člana naše bratovščine, če ga boste ujeli.“

Obrnil je lovcem hrbet in z nekaj skoki izginil v bližnje grmovje.

Obsojena sraka

Nekoč je živel sila bogat mož. Svoj denar je hranil v skrinji, ki je imela na pokrovu odprtino; skoznjo je metal zlatnike. V hiši zraven pa je stanoval siromak, ki je prodajal medicco. Ta siromak je imel srako in ta skraka je vselej, kadar ni bilo doma bogatina, zlezla skozi okno v njegovo izbo in s kljunom potegnila skozi odprtino iz skrinje toliko zlatnikov, kolikor jih je mogla. Nato je odletela k votli buči, ki je visela nad vrati siromakove točilnice za znak, da se tukaj toči medicca. In v to bučo je polagala ukradene zlatnike. Tako je minilo nekaj časa. Nekega dne pa je siro-

mak snel bučo, ker mu je zmanjkalo medicce, in našel v buči nekaj sto zlatnikov. Začuden, da ga je kar stresalo, je bučo obesil spet na prejšnje mesto, da bi videl, kako se to dogaja. Tako je dognal, kako in od kod prinaša sraka zlatnike.

Potem pa je bogatin nekega dne spraznil skrinjo, in ko je preštel zlatnike, je ugotovil, da jih mnogo manjka. A ker ni imel niti pojma, kam so izginili, se je vsaj zamislil in si dejal, da mora stvar prespati. Medtem je spet prišla sraka in vzela enega od zlatnikov, ki so ležali raztreseni na mizi. V tem trenutku se je bogatin zbudil in videl njeno tatvino. Zato je sklenil, da bo siromakovega sosedu tožil. Na sodnji pa je siromak, ko so ga izpraševali, dejal, da niti malo ne misli biti odgovoren za to, kaj sraka počenja in če krade. Toda kaj bi izgubljali besede! Sodišče je odločilo, naj srako obesijo za vrat, dokler ne bo mrtva. Tako so jo izročili bogatinu, da bi jo obesil.

V svoji zmedenosti pa se bogatin ni ravnal po obsodbi, ki jo je sodišče izreklo nad srako, temveč jo je tebi nič meni nič zagnal ob steno. Zdaj je siromak tožil bogatina, ker je bogatin tako okrutno in drugače, kakor je odločilo sodišče, usmrtil srako. In glej, sodišče je zaradi omalovaževanja razsodbe obsodilo bogatina na štiristo zlatnikov kazni.

Srednjeveška narodna pripoved

MUK
ALI

33.

Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA — Tone

železnih drobcev, toda visela je še zmeraj, pod njo pa so padale v prepad skale in klestile drevje, ki je zapiralo melišča pod steno.

„Za to prekleto cunjo boste porabili več municije, kot vam je pripada za celo leto! Čemu ne pošljete nekaj drznih mož, da bi se vzpeli, jo sneli in vrgli v brezno?“

„Oprostite, gospod major, nismo planinci. Nimam izurjenih plezalcev. To bi lahko opravili gorski lovci. Mi nimamo niti plezalnih vrvi. Poleg tega nas sovražnik gotovo čaka v zasedi, ob drog pa je položil mine.“

„Napravite, kakor hočete. Samo snemite mi jo čimprej!“ je velel Wolf in se odpeljal.

Nater do urada mu je šlo na živce topovsko streljanje. In že spotoma se je znova razjezil: zagledal je parole po stenah, srpe in kladiiva ter kratice OF, napise z rdečo barvo na asfaltu, listke po cestah, kot bi jih sovražnik stresal iz letala in vabil ljudi v ta vražji cirkus.

Pred vrati urada ga je čakal tolmač, sudetski Nemec Pewalek. Ko je zaslišal odsekane korake po hodniku, je planil pokonci in pričakal v spoštljivo pokorni drži.

„Malo boste čakali, Pewalek, da pripravim nekaj stvari, potem vas bom poklical,“ mu je dejal mimogrede in zaprl za seboj težka vrata. Pewalek se je pričel pogovarjati z oficirjem, s katerim sta se usajala nad slabimi možnostmi zabave v tem letovišču.

Pewaleka je poveljstvo iz Ljubljane poslalo pred tremi meseci na službovanje pri majorju Wolfu — potem ko je prejšnji tolmač, Kočevar, ob napadu na policijski avtomobil z vsemi oficirji vred ubit zgorel na cesti, ki so jo imenovali Banditenstraße in je bilo prepovedano voziti se po njej brez spremstva.

Medtem ko je bil Wolf v Idriji, je Pewalek delal za njegove podrejene. Prevajal je slovenska poročila agentov v nemščino in tolmačil med zasliševanjem. Njegov oče

je bil pred vojno zastopnik neke nemške tovarne v Pragi, od koder so ga premestili v Slovenijo, kjer je dočakal kapitulacijo Jugoslavije. Ker je precej potoval po državi, ga je skušal Abwehr vpreči v svoj voz. Ko so po kapitulaciji Italije zasedli mesto Nemci, je oče priskrbel sinu službo tolmača; sprva je delal v civilnih uradih, potem pa so ga zaradi znanja jezikov zaposlili na gestapu. Fant je bil melanholičnega značaja in malce boječ. Šefu ni ugajal, zato ga je na željo komandanta podtaknil Wolfu z odlično oceno. Med podatki je zamolčal, da se je družil z dekletom, ki so jo sumili zveze z OF, in da je bil premeščen v bolj nemško področje, prav tako na željo svojega očeta.

„Pewalek, če hočete s šefom dobro voziti, potem pozabite na besedice ‚ne‘ ali ‚ne vem‘ ali ‚mogoče‘ in tako naprej,“ ga je bil podučil oficir, ki je vodil administracijo.

„Pewalek, vstopite!“ se je zadr major.

Preden mu je velel sestiti, si ga je, posnemajoč generala, ogledal od nog do glave, kot konja na trgu. Bil je dostojno zlikan, s položčenimi škornji, visoko pristrizhen. Iz okroglega, dobrodušnega obraza so kukale rjave, na videz v usodo vdane, rahlo otožne oči.

„Sedite, mladi mož, nekaj važnega bi se rad pogovoril z vami. Delali boste z menoj. Ali se vam vsaj približno sanja, kaj to pomeni? Gotovo ne. To je za vas posebna čast in hkrati odgovornost. Najprej vas opozarjam na konspiracijo. Sodelovala bova pri vzpostavljanju agenture. To je strogo zaupna zadeva. Lahko se zgodi, da vas bodo skušali pridobiti sovražniki. Gore zlata niso vredne toliko, kolikor bi vas to stalo. Če bi vas pridobili, bi vam jaz osebno odril kožo in vas pekel živega. Jasno, gospod Pewalek?“

„Jasno, gospod major!“

„Še nekaj. Jaz sem nenavadno dober z najbližjimi sodelavci. Če boste kaj potrebovali, samo recite, ustregel vam

bom, če bo le mogoče. Želim pa, da mi poročate o vseh osebnih stikih, tudi o stikih z ženskami, ki boste z njimi kdaj v postelji. Če bi pri tem kot novinec naleteli na težave, vam bom pomagal. To bo varnostni ukrep, vam v prid.“

Pewalek je samo strmel v majorja in kimal z glavo in z vsem životom kakor stroj.

Wolfu se je zdela, da ga je za silo že ustrojil. Pewalek se je takoj lotil dela. Kar je bilo treba prevesti, je prevedel vse brez napak in lično pretipkal. Wolf mu je odkazal prostor na desni strani pisalne mize.

Ko je Pewalek sedel, je Wolf pritisnil z nogo na gumb. Iz sprejemne sobe so mu pripeljali mršavega jetnika v ponošeni obleki, z velikimi kolobarji pod očmi. Zajeli so ga bili med očiščevalno akcijo v bohinjškem kotu. Pri njem so našli pošto za neko vojno enoto in ugotovili, da je sodeloval z organizacijami odpora.

„Vas so pripeljali iz Dachaua. Kako je tam, dragi prijatelj Mihač?“

Pewalek je tolmačil, jetnik pa odgovarjal.

„Dobro, gospod major, za tiste, ki spoštujejo red in disciplino.“

„Veseli me, da vas je srečala pamet in ste privolili v sodelovanje z nami ter tako rešili sebe in ženo. Na vaši zunanosti je pečat bolnika. Bodite v postelji, včasih se malo sprehodite s palico, tako da boste preslepili okolico. Mi bomo oprostili vaše grehe, vi pa se boste izkazali vredni našega zaupanja.“

Noč in dan boste bedeli nad mostom čez reko in obveščali mojo izpostavo. Poiščite si svoje prejšnje zveze. Zanimajo nas posebno kurirji in brigada, če se bo pojavila. Za opazovanje uporabite tudi ženo. Težko vas pričakuje.“

(Nadaljevanje v prihodnji številki)

EDGAR WALLACE:

Spretna tatica

mlad, je že daleč prišel: postal je inšpektor Scotland Yarda. Toda za vse, kar je dosegel, se je moral zahvaliti izključno svojim sposobnostim. Reševal je tudi najzahtevnejše afere.

Zadnji čas pa se je zelo mučil z neko prevejano tatico, najinteligentnejšo in najdrznejšo, kar jih je srečal v vsej svoji karieri. Nihče ni mogel ničesar zvedeti o njej, nihče ni videl, kakšna je. Samo to je bilo znano, da je mlada, vedno je na kraju, kjer je zagrešila tatvino, pustila podpis „Jane“ in narisala poleg svojega imena najhen kvadrat, tako da so ji policija in novinarji, ki so na široko pisali o njenih dejanjih, pravili „Jane kvadrat“.

V zadnjih dveh mesecih je Jane kvadrat okradla deset londonskih bogatinov. Vsi oškodovanci so bili ljudje sumljive preteklosti, ki so si nabrali bogastvo po nepošteni poti, v glavnem s prevarami in z izkoriščanjem revežev. Po vsaki akciji Jane kvadrat je neznan dobrotnik podaril kakšni izmed najrevnejših londonskih humanitarnih ustanov, predvsem pa otroškim bolnišnicam ali otroškim vrtcem ter domovom za onemogle, vso to, ki se je ujemala z vrednostjo ukradenega denarja ali dragocenosti.

Očitno je hotela Jane kvadrat po svoje popravljati družbene krivice. Vendar je bila kljub temu za policijo samo običajna tatica, ki jo je

za Romneyeve slike, brez konca in kraja je govoril o njih, tako da nam je bil že v nadlego. Kaj hitro smo ga pustili samega.

— Se pravi, — je dejal Peter, — stavec je bil nekaj časa sam s slikami?

— Da, pa še precej dolgo. Neskončno je občudoval Romneyevo sliko. Celo uro je stal pred njo. Ravno ko je odhajal iz dvorane, je prišla v vežo deklica, stara kakih 14 let, in tudi hotela videti slike. V knjigo se je vpisala kot Helene Cole. Dovolili smo ji. Preden je odšel, je stavec potegnil iz žepa robec, pri tem se mu je streslo na tla veliko drobiža. Ker je bil zelo star, so mu čuvaji pomagali pobrati denar. Pristrčno se jim je zahvaljeval, nato pa je izginil zunaj v megli. Čez nekaj minut me je deklica poklicala in rekla, da bi rada videla slavno Romneyevo sliko, vendar je nikjer ni. Ves osupel sem pohitel v dvorano. Res. Romneyeva slika je izginila. Okvir je bil še tam, slike pa nič več. Verjetno jo je zvitil stavec odnesel.

— Kaj pa deklica, ali ste jo preiskali?

— Ni bilo potrebno. Bila je lahno oblečena, v kratkem krilcu, tako da ni imela kam skriti slike.

— Mislim, da ste storili napako, — je končno dejal Peter, ko je skrbno pregledoval okvir, iz katerega je bila izrezana slika. Tam je našel podpis „Jane“ z narisanim kvadratom. Deklica je bila kamuflača. V resnici je nevarna tatica Jane kvadrat. Ker je majhna in vitka, ni bila zanjo nobena težava preobleči se v deklico. Tisto, da je stavec stresel drobiž, je bila samo zvijača, da je odvrnil vašo pozornost.

Seveda, Peter Dus je takoj začel preiskavo. Izkazalo se je, da sta imeni starca in deklice izmišljeni. Ves tisk je na široko pisal o tatvini slovite slike. Posamezni časopisi so kar z zlobo pripominjali, da bo ta lepa slika končno prišla v prave roke, kajti trdili so: „Tresser ni sposoben videti razločka med umetniško sliko in, na primer, umazano blazino.“

Tresser je bil užaljen zaradi tištega, kar so pisali o njem. Objavil je oglas, da je pripravljen plačati razumno ceno vsakomur, ki bi mu vrnil ukradeno sliko.

Ni mu bilo treba dolgo čakati na odgovor. Že naslednji dan je prišlo pismo s sporočilom: „Če plačate 10 milijonov bolnišnici za paralizirane otroke, boste sliko dobili. Jane kvadrat.“

Potem ko se je posvetoval s svojim odvetnikom in policijo, je Tresser plačal zahtevano vsoto. Naslednji dan je prišlo novo sporočilo: „Drevo ob osmih boste dobili sliko. Lahko pokličete tudi policijo, da me bo prijela. Bodite vsi v listem času v razstavnici dvorani.“

Ravnali so tako, kakor je zahtevala Jane kvadrat. Poleg Tresserja in njegovih ljudi je bil tištega večera ob osmih v dvorcu inšpektor Peter Dus z več policisti.

Nestrno so čakali, da bi videli, ali bo Jane kvadrat držala besedo.

Natanko ob osmih je vstopil pismožavka in izročil Tresserju nujno brzojavko. Takoj jo je odprl. Prebral jo je z osuplostjo, nato pa jo je brez besed izročil Petru Dusu.

Inšpektor je prebral brzojavko in takoj planil k zadnjemu oknu, da bi potegnil rolo. Slavna Romneyeva slika je bila s sponkami pritrjena na rolo, nato pa zvitla in dvignjena navzgor.

— Kakor vidite, — je dejal inšpektor, — Jane kvadrat sploh ni odnesla slike iz dvorane. Spretno jo je skrila tja, kjer je ne bi nihče iskal. Zvijača je kar dobra. Toda bila je poštena in vrnila sliko, ko je bila plačana zahtevana vsota.

— Pomembno je, da je slika spet tukaj, — je oholo pripomnil Tresser. Kaj pa je zame 10 milijonov! Vsi so soglašali z njim.

DR. TONE FERENC:

Predzgodovina neke „znanstvene“ ustanove

(5. nadaljevanje)

S tem je zavračal Rustov predlog, da bi ustanovili v Celovcu izpostavo ali oddelek dunajske univerze ali da bi nova raziskovalna ustanova bila inštitut, odvisen od dunajske univerze. Kakor bi se na eni strani odvisnost raziskovalne ustanove od univerze pokazala prednostna za izobrazbo znanstvenega kadra, tako bi imela na drugi strani neugodne posledice za odločilno pravico soodločanja koroških vodstvenih ustanov. „To soodločanje bi bilo odločilnega pomena tam, kjer bi šlo za pritegovanje slovenskih moči, vsekakor ne do takrat, dokler ne bo zrastle mlada nemško usmerjena generacija. Maier-Kaibitsch opozarja z vsem poudarkom na to, da bo nujno treba najti ljudi slovenske krvi, ki bi bili kot znanstveniki pripravljene svojim gorenjskim sonarodnjakom pojasnjevati zgoraj navedene razlike med Gorenjsko in Dolenjsko. Najbrž bi se v sedanjih Južni Koroški (beri: Gorenjski, op. T. F.) in tudi v Ljubljani našli ljudje, ki bi bili pripravljene sodelovati. Pritegnitev takšnih sodelavcev (morda kot asistentov na raziskovalni ustanovi), njihovo nenehno nadzorovanje itd. pa bi lahko vodile in usmerjale koroške narodnopolitične vodstvene ustanove.“

Na konferenci so tudi že razpravljali o sedežu zamišljene raziskovalne ustanove. Trdili so, da je lahko le v Celovcu, nikakor pa ne nekje na Gorenjskem. Prej so predvidevali, da bi bil začasno v Kiesselsteinovem gradu v Kranju, dokler ne bi našli zanj ustreznijših prostorov v Celovcu. Predlagali so, da bi bila nova raziskovalna ustanova zvezana z muzejem in arhivom. „Z združitvijo muzeja in arhiva ter sistematizacijo potrebnih mest za znanstvene delavce, z izgraditvijo raziskovalne skupnosti, v katero bi poklicali tudi nekoroške znanstvenike, bi omogočili zvezo z močmi, ki so že na Koroškem, in predvsem bi bilo zagotovljeno potrebno vodstvo iz Korošcev.“

Maier-Kaibitsch „tovariški krog“ je za vodjo te ustanove predlagal docenta dr. Eberharda Kranzmayerja iz Münchna, za zgodovinarja dr. Güntherja Glauerta iz Celovca in dr. Viktorja Paschingerja iz Innsbrucka, za etnografa dr. Oskarja Moserja iz Celovca, za slavista dr. Paulsena z Dunaja. Menili so, da bi vprašanja iz germanistike lahko obravnaval dr. Kranzmayer sam, ne bi pa potrebovali tudi posebnega geografa, ker bi ta vprašanja lahko obravnaval dr. Paschinger. Arheologa naj bi predlagal dr. Egger z Dunaja.

O vprašanjih, ki so jih obravnavali na konferenci v Celovcu, in o predlogih, ki so jih tam sprejeli, je vodja tim „ministrovega urada“ v državnem ministrstvu za znanost, vzgojo in ljudsko izobrazbo v Berlinu profesor dr. Harmjanz 10. oktobra 1941 poročal ministru dr. Rustu. V svoji beležki je dr. Harmjanz omenil, da je bilo njegovo poročilo zelo kratko, „ker je sedaj zaradi zavzetih narodnopolitičnih razmer na Koroškem glede Slovencev treba zadevo obravnavati z izredno previdnostjo. Zadevni referat se je že avgusta povezal z ustreznimi preseljevalnimi ustanovami na Koroškem in Štajerskem, da bi bil nenehno na tekočem o razvoju te zadeve. Bilo je več tozadevnih razgovorov z državnim komisarjem za utrjevanje nemštva, ki sta ga zastopala SS-Obersturmbannführer Sievers in prof. dr. Schwalm.“ Minister dr. Rust je prosil dr. Harmjanca za pregledno pismo poročilo o vsej zadevi.

Dr. Harmjanz je v svojem tri strani dolgem preglednem poročilu prikazal nam že znana vprašanja okrog narodnopolitičnih razmer na Gorenjskem in prizadevanj za ustanovitev znanstvene ustanove. Nova je le njegova zamisel o samostojnosti ali odvisnosti ter financiranju: „Ta inštitut v Celovcu mora kljub svoji naslonitvi na neko univerzo načeloma delati samostojno in imeti takšno ime, ki bo navzven nevtrarno. Ni nobenega dvoma, da takšnega inštituta, ki bi bil le v ohlapni zvezi z univerzo v Gradcu, ne bo moglo financirati ministrstvo za znanost, vzgojo in ljudsko izobrazbo. To bi lahko, kakor v drugih primerih, storilo državno ministrstvo za notranje zadeve, ki že oskrbuje podobne inštitute na drugih obmejnih območjih.“

Dr. Harmjanz si je torej postavil vprašanje, zakaj ne bi takšnega inštituta, ki bi bil le ohlapno ali formalno zvezan z univerzo, financiral kdo drug in ne njegovo ministrstvo. Saj je tudi tim. Südostdeutsches Institut v Gradcu, ki se je pod vodstvom dr. Helmuta Carstjensa ukvarjal predvsem z nacionalnopolitičnimi vprašanji Slovenske Štajerske, financiralo notranje ministrstvo. Ne vemo že, zakaj se za takšno rešitev niso mogli ogreti tudi koroški nacisti.

Toda dr. Harmjanz ni povezoval vprašanja financiranja inštituta samo z vprašanjem njegove večje ali manjše odvisnosti od te ali one ustanove. Videl je namreč še neko drugo, bolj načelno razliko, ki jo je na koncu svojega poročila prikazal takole:

„Znanstveni inštitut, ki bi bil podrejen ministrstvu za znanost, vzgojo in ljudsko izobrazbo, bi moral v prvi vrsti nemško-slovensko vprašanje obdelovati zgodovinsko in jezikovno-zgodovinsko. S tem pa ne bi našli nobene praktične aktualne rešitve vprašanja Koroška—Slovenija. Inštitut, o katerem govorimo, naj bi vprašanje v nemščini Slovencev reševal praktično. Takšna rešitev pa ni zgolj naloga znanstvenega inštituta, podrejenega ministrstvu za znanost, vzgojo in ljudsko izobrazbo.“

Zato je dr. Harmjanz ministrstvu odsvetoval, da bi ministrstvo pošljalo še kakšne uradne zastopnike na Koroško, da bi se z eno (gauleiter Kutschera) ali drugo stranjo (Maier-Kaibitsch) pogajali ali posvetovali o inštitutu, ki po „svojih nalogah in ciljih ne sodi na področje znanstvenih nalog ministrstva za znanost, vzgojo in ljudsko izobrazbo.“ Bila pa je še ena okolnost, ki je dr. Harmjanca krepila v njegovem odklonilnem stališču. To so bile novice o razmerah na Gorenjskem oziroma Koroškem, ki jih je sporočil tudi svemu ministru:

„Referent je dobil zaupna sporočila iz Koroške in Štajerske, da naj bi bil položaj gauleiterja in šefa civilne uprave zaradi njegovih nacionalnopolitičnih napak zelo omanjan; krožijo že trdovratne govore, da bo kmalu odpoklican, in da so že v teku obravnave o tem, kdo bo njegov naslednik. Stari gauleiterjevi sodelavci pri nacionalnopolitičnih vprašanjih so se ravno zaradi tega spornega slovenskega inštituta popolnoma odvrnili od njega. Gauleiterjevi napačni nacionalnopolitični ukrepi so tudi vzrok za močne napetosti med državnim organizacijskim vodjem Leyem in gauleiterjem Kutschero, ki je zavrnil sprejem Koroške ljudske zveze v okvir Nemške delovne fronte, samo da bi onemogočil ukinitve te zveze.“

(Se nadaljuje)

Zakonska sreča po japonsko

Naše žene bi se lahko od Japonk veliko naučile. Vrla japonska zakonska žena leže, slišim, v mrzlih dneh zjutraj pred možem posteljo plosko na tla, da mož, ko vstane, ne dobi mrzlih nog. Take majhne ljubezenske usluge nenavadno pospešujejo zakonsko harmonijo in domačo srečo.

Druga stvar, v kateri so Japonke pred našimi ženami, je običaj, da svoje može kopajo. Mila se bliža s pokloni možu, mu pomaga pri slačenju in ga od glave do pete namilli, skrbno pazi, da mu ne pride milo v oči. Nato ga splakne, in šele zdaj sme mož stopiti v kopalno kad. Medtem ko se, do tilnika v vodi, pusti lagodno mehčati, ga krepča z mrzlim pivom ali vročim riževim vinom.

In naše žene! Da niti ne omenimo, kako sploh ne mislijo na to, da bi se možu, ko pride domov, priklonile, obstajajo baje celo take, ki moža nočejo kopati. Verjetno se bojijo, da bi jih zaradi takega početja zaničevali. To je seveda smešno. Noben mož ne bo gledal svoje žene zviška, ker ga kopa. Nasprotno, le že več spoštovanja bo dobil pred njo in si štel v posebno čast, da jo bo zjutraj pri vstajenju uporabljal za predposteljnik.

Der Diskussionsabend...

(Nadaljevanje s 5. strani)

Daß sich das Publikum im Verlaufe der Wortmeldungen intolerant verhalten hat, ist eine pure Erfindung! Die Diskussion verlief sachlich und ruhig. Lediglich ein Redner aus der Runde von F. H., der sich wie erwartet wieder mit der Vergangenheit beschäftigt hat und somit am Thema vorbeisprach, weil man sich mit der Gegenwart und Zukunft beschäftigen sollte, sorgte für ein wenig Heiterkeit. Das ist bei allen Diskussionen so. Auch bei den Debatten im Nationalrat oder Landtag. Mit Intoleranz hat das nichts zu tun. Jene Herren haben wohl das erste Mal an einer Diskussion teilgenommen und wissen daher nicht Bescheid. Sie werden sich mit der Zeit auch daran gewöhnen, oder man muß eben zu Hause bleiben. Es ist doch schön, wenn es auch im Verlaufe von Sitzungen, Tagungen usw. Momente gibt, in denen gelacht wird. Gott sei Dank ist das Lachen gesund und nicht verboten!

F. H. schreibt von einer Minderheit. Bei dieser Diskussion war keine Minderheit im üblichen Sinne zugegen. An ihr haben Menschen teilgenommen, die sich für die Lösung des Problems interessieren und vor allem im Sinne der Menschenrechte und Grundfreiheiten, im Sinne des Staatsvertrages denken, hier also eine positive Haltung einnehmen. Wenn eine Minderheit zugegen war, dann waren es in meinen Augen die Herren vom Heimatdienst. Ihnen würde es nicht schaden, wenn sie die Menschenrechte und Grundfreiheiten studieren und kennenlernen würden, um zu wissen, um was es bei Veranstaltungen der Liga überhaupt geht. Was die vielzitierten Beiträge zur Verständigung zwischen Mehrheit und Minderheit im Lande angeht, so glaube ich sagen zu dürfen, daß der KFD und seine Organisationen dafür noch nichts positives geleistet haben.

Herbert Guttenbrunner jun.
9065 Ebenthal

bilo treba onemogočiti. To nalogo je dobil inšpektor Peter Dus.

Nekega popoldneva je načelnik oddelka v Scotland Yardu nena doma poklical Petra Dusa in mu dejal:

— Delo imam za vas. Jane kvadrat je spet „udarila“. Iz zasebne galerije bogatina Tresserja je ukradla umetniško sliko slavnega Romneya praviljčne vrednosti. O tem Tresserju je bilo že nekaj časa veliko slišati in brati. Obogatel je zelo hitro in na nepojasnen način. Napravil je veliko hrupa s svojim imenom in bogastvom.

Kupil je tudi dvorec znanega lorda Haslemerja. Ena izmed dvoran tega dvorca je spremenil v slikarsko galerijo. Pokupil je dela najslavnejših slikarjev in se pred vsemi šopiril z njimi. Sicer pa, najbolje je, če greste sami tja in pogledate, kaj je mogoče storiti.

Peter je sedel v taksi in čez pol ure je že bil v veliki stari stavbi, bivšemu dvorcu lorda Haslemerja. Hišnemu detektivu je pokazal legitimacijo, nakar ga je ta peljal v dvorec in mu dovolil, da si vse ogleda.

Razstavna dvorana je bila v prvem nadstropju. Imela je ena sama vrata, tista, ki so vodila v pred-sobo. Prostor je bil zelo dolg, toda ozek. Na vrh so gledala štiri visoka okna, na katerih so bile samo platnene zavese, tokrat navite do konca.

— Povejte mi, kako se je vse to zgodilo, — je Peter vprašal zasebnega detektiva.

— Kakor vam je znano, se vsi, ki si želijo ogledati slike, najprej vpišejo v knjigo pri avtorju, nato pa jih spustimo sem. Tako je pred približno dvema urama prišel neki stavec, ves zavil v šale, in nas prosil, naj mu dovolimo, da si ogleda slike. V knjigo se je vpisal kot Thomas Smith. Bil je strokovnjak

